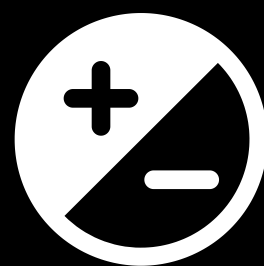

Dostępność

poradnik dla twórców, dziennikarzy
i wszystkich osób zainteresowanych
budowaniem niewykluczającej komunikacji

Dostępność. Poradnik dla twórców, dziennikarzy i wszystkich osób zainteresowanych budowaniem niewykluczającej komunikacji.

Treść i redakcja: Wiktoria Beczek, Ola Kaczorek

Na zlecenie Gazeta.pl i Fundacji Avalon

Publikacja dostępna na licencji:

CC BY-NC-SA 4.0

Uznanie autorstwa – Użycie niekomercyjne –
Na tych samych warunkach 4.0 Międzynarodowa

Skład i projekt graficzny: Ola Kaczorek

Konsultacja merytoryczna: Fundacja Avalon

Wersja PDF publikacji została przygotowana zgodnie ze standardami dostępności treści internetowych WCAG 2.2.

Przewodnik powstał w ramach kampanii społecznej „Epoka Dostępności” Fundacji Avalon dofinansowanej ze środków PFRON.

Przewodnik stworzyły osoby z niepełnosprawnościami związanymi z zaburzeniami neurologicznymi i przewlekłym bólem.

Warszawa, 2024

Spis treści

Wstęp 5

Niepełnosprawność, stereotypy, reprezentacja 7

Czym jest niepełnosprawność i rodzaje
niepełnosprawności 7

Stereotypy o niepełnosprawnościach 9

Reprezentacja osób z niepełnosprawnościami jak ją
zwiększać 11

Jak przygotować się do rozmowy z osobą z niepełnosprawnością? 13

Język 15

Jak pisać o osobach z niepełnosprawnościami? 15

Słownik 16

Dostępność 20

Czym jest brak dostępności? 20

Jak zwiększać dostępność treści
dziennikarskich? 21

Standard WCAG 21

Treści wizualne 21

Zdjęcia, ilustracje 21

Materiały audio, wideo i animacje 24

Transkrypcja, napisy i audiodeskrypcja 24

Treści tekstowe 25

Wskazówki ogólne 25

Pliki PDF 27

E-maile 28

Social Media 30

Eventy, konferencje, spotkania, premiery 31

Narzędzia i poradniki 33

Zakończenie 34

Wstęp

Zgodnie z danymi z Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z 2021 roku w Polsce żyje 5,4 milionów osób z niepełnosprawnością. To prawie 15 procent z nas.

Osoby z niepełnosprawnościami tworzą i odbierają treści. Są czytelnikami, dziennikarkami, influencerami. Są po prostu użytkownikami i użytkowniczkami mediów.

Portale i publikacje dostępne dla osób z niepełnosprawnościami są jednak traktowane jak pozytywny wyjątek, a nie reguła. Nie pomaga w tym brak systemowych rozwiązań. Kolejne rządy publikują zalecenia i obowiązki, ale nie zapewniają narzędzi, które sprawią, że dostępność stanie się oczywistą częścią pracy dziennikarskiej. Szkolenia dla chętnych i płatne programy, często nieobsługujące treści w języku polskim, to nie jest długoterminowe rozwiązanie, którego potrzebujemy. I chociaż nie powinno tak być, szczególnie że również wśród nas są osoby z niepełnosprawnościami, to jednak właśnie na portalach, serwisach, platformach, redakcjach i dziennikarzach leży odpowiedzialność za to, żeby tworzone przez nas materiały były dostępne dla wszystkich.

Dostępność to nie jedyny temat, z którym nie radzą sobie media. Problemem wciąż są język i perspektywa, które często umacniają krzywdzące

i realnie wykluczające stereotypy na temat osób z niepełnosprawnościami.

Język, stereotypy i wiedza na temat dostępności i jej braku zależy również od tego, jak wygląda reprezentacja osób z niepełnosprawnościami. Niestety, często w ich imieniu wypowiadają się osoby postronne. Z drugiej strony one same zapraszane są do rozmów tylko wtedy, kiedy mowa jest o niepełnosprawnościach, najczęściej w kontekście problemów - problemów dla rządu, budżetu państwa, problemów, z którymi same mierzą się w związku ze swoją sytuacją. Rzadko widzimy osoby z niepełnosprawnościami w gronach eksperckich, kiedy tematem nie jest niepełnosprawność. Rzadko spotykana jest też perspektywa osoby z niepełnosprawnościami, która nie byłaby „dzielną ofiarą” albo osobą proszącą o wsparcie.

Niepełnosprawność, stereotypy, reprezentacja

Czym jest niepełnosprawność i rodzaje niepełnosprawności

„Niepełnosprawność to wielowymiarowe zjawisko wynikające ze wzajemnych oddziaływań między ludźmi a ich fizycznym i społecznym otoczeniem, efekt barier napotykanym w otoczeniu fizycznym i społecznym”.

Światowa Organizacja Zdrowia

Niepełnosprawność to wypadkowa dwóch elementów: stanu osoby i warunków jej otoczenia. To, co definiuje niepełnosprawność, to fakt istnienia „barier”, czyli przeszkód, które w połączeniu z daną cechą utrudniają ludziom uczestniczenie w życiu społecznym na równi z resztą społeczeństwa. Ważnym elementem tej definicji jest wskazanie miejsca problemu, które leży poza osobą z niepełnosprawnością. To nie stan fizyczny jest tu ograniczeniem, a otoczenie – prawne, społeczne, przestrzenne, systemowe. Takie podejście do niepełnosprawności jest znane jako model społeczny i powstało w opozycji do modelu medycznego, w którym za problem uznaje się samą cechę, postrzeganą jako negatywne odejście od normy.